

לתקוף בכל החזיתות

הרפת הקטנה במושב פרזון

יוסי מלול – משק הבקר והחלב
hmb-malul@icba.org.il

מושב פרזון בחבל תענך שליד עפולה הוא מושב של חקלאים וביניהם רפתנים רבים שחלק גדול מהם רפתנים קטנים. תקופה זו של רבעון ראשון 2012 היא תקופה כלכלית קשה וגם העננים של זוח קדמי לא מוסיפים למצב הרוח – הם ממליצים למנהיגות הענף לתקוף בכל החזית ולא להיות במגננה בלבד

61 משקים יש במושב וכיום יש 24 רפתנים שמחזיקים 23 רפתות שכמעט כולן רפתות קטנות וכולן מוחזקות על ידי בנים ממשיכים. לפני שנים, הייתה מכסת אגודה והיא חולקה באופן שווה לכל הרפתנים. תחילה היו כ-270 אלף ליטר לכל רפת ובהדרגה גדלו וחלקם אף קנו מכסות במכרזות ועוד לפנייהן, חלק מהרפתנים לא יכלו לגייס את הכספים לגידול הייצור.

ברפורמה אף רפת לא נסגרה (לאחרונה נסגרה רפת אחת בגלל העדר בן ממשיך), כל הרפתות עברו את הרפורמה (למעט אחת) והמענקים שניתנו היו מיועדים, בעיקר לטיפול בסביבה וכך נבנו סככות חדשות עם ביצוע כל הנדרש לטיפול בשפכי הרפת.

דיין יוסף נולד בישראל ב-1967 (הוא נקרא על שמו של משה דיין) ויש לו עוד 11 אחים. הוא נשוי עם שלושה ילדים והבית נמצא בסמיכות לרפת. הרפת מטופחת ומושקעת מאוד. ברפורמה השקיע כ-600 אלף שקל לשדרוג שלוש סככות ובור זבל ולאחריה הוסיף השקעה במכון החליבה בערך של כ-400 אלף שקלים נוספים. אשתו של דיין עובדת והיא מסייעת בכלכלת המשפחה.

המכסה 415 אלף ליטר, ב-2011 ייצר כ-50 אלף ליטר חלב עודף ועושה ביקורת חלב בכל חודש, בקרוב מתכנן להיכנס גם לנעה. מחזיק עובד זר בשותפות עם ירמי שכנו והם מתחלקים בהוצאותיו. מכון החליבה צד אחד עם 10 עמדות של אפיקמילק והחליבה נמשכת כשעה. ההזנה של הרפתנים במושב מתחלקת בין מרכזי המזון של מילובר, אמבר וגם שדה אילן.

עושים חשבון של כל הוצאה ואת כל הפעילות הכלכלית ברפת משלים דיין בעזרת הלוואות - מהבנק, ממרכז המזון ומתנובה. למפגש מצטרף ירמי יעקב בן 37, גם הוא בן ממשיך ששלושת אחיו

מארח של המפגש שלנו במושב פרזון בתענכים שליד עפולה הוא **דיין יוסף**, בן ממשיך להורים רפתנים שהלכו לעולמם. הקשר נוצר בעזרת **גולן יעקב** שנוולד וגדל בכפר ומכיר היטב את כל יושביו. כיום הוא עובד במאל"ה מועצת החלב ומסייע לרפתנים בצפון לשפר איכות ולהצליח יותר.

ברפורמה אף רפת לא נסגרה (לאחרונה נסגרה רפת אחת בגלל העדר בן ממשיך), כל הרפתות עברו את הרפורמה (למעט אחת) והמענקים שניתנו היו מיועדים, בעיקר לטיפול בסביבה

מושב פרזון היה המושב השני שעלה על הקרקע בשנת 1953 באזור חבל תענך וכל המתיישבים היו עולים מכוורדיסטן. כל עולה חדש קיבל שתי פרות ולול קטן למטילות וחלקם עסקו גם בחקלאות ירקות. המושב כיום מטופח ונאה, הבתים והתשתיות מושקעים מאוד ונראה שיש מנהיגות מובילה במושב והוא מצליח כלכלית.

רפת דיין - נקייה ומטופחת

יוסף מבצע את כל המטלות הנדרשות ברפת

דין השקיע הרבה במכון חליבה חדש ומבריק

“שנת 2008 הייתה השנה האחרונה שבה הרווחנו מהרפת ומשם התחילה הידרדרות במצב הענף - מחיר החלב כיום דומה לזה של 2008, אך מחיר המנה עלה מ-25 ל-31 שקל כיום. עלות העגלות לתחלופה גדולה מאוד, הסולר היה 4 שקלים וכיום כפול, כך גם החשמל, עלות המים גדלה בכמעט 100%”

ערן יעקב - אח של יעקב גולן פותח את הדלת ונכנס. לערן יש מכסה קצת יותר גדולה כי הוא קנה במכרזה הגדולה במחיר 2.8 שקל לליטר

חרשים-אלמים והוא לקח עליו את האתגר לטפל בהם וגם בהורים, יש לו אישה שעובדת בבנק וזה מציל את המצב עם שלושת ילדיהם. ירמי לא השקיע במכון החליבה ונשאר עם הצנצנות

מדוע קשה להתפרנס כיום ממכסת החלב הקטנה?

דין וירמי מלינים על השחיקה הגדולה בהכנסות הרפתן הקטן וההסבר שלהם משכנע למדי:

“שנת 2008 הייתה השנה האחרונה שבה הרווחנו מהרפת ומשם התחילה הידרדרות במצב הענף - מחיר החלב כיום דומה לזה של 2008, אך מחיר המנה עלה מ-25 ל-31 שקל כיום. עלות העגלות לתחלופה גדולה מאוד, הסולר היה 4 שקלים וכיום כפול, כך גם החשמל, עלות המים גדלה בכמעט 100%. וכשלא הולך אז יש גם צרות של מחלות, תמותה, תרופות ועוד”.

קלטור יומימי לשיפור התוצאות המקצועיות

רפתנים במושב פרזון - ירמי, ירון, דיין, ערן וגולן

את הכסף?

ירון השכן מצטרף למפגש הגועש, גם הוא לא מחזיק עובד זר כלל ועובד לבד ברפת וכך הוא מצליח להישאר עם יתרה גדולה יותר, לפרנסת משפחה עם ארבע בנות. משקיע מעט מאוד, משתמש בכלים הישנים ומחשב כל הוצאה עם עדיפות לפרויקטים של עבודה עצמית.

אתם שכנים צמודים, למה אתם לא נכנסים לשותפות ובונים רפת יעילה?

ירמי וחבריו לא מסכימים שזה פתרון ראוי - "בדקנו במושב את נושא השותפויות והגענו למסקנה שאין כדאיות כלכלית ביצירת שותפות - לכל פרה צריך לתת 20 מ"ר לרביצה, יש להגדיל את בור החליבה, להכניס עובד זר במשרה מלאה ולהשקיע מחדש את כל מה שהשקענו ברפורמה. זו הסיבה שאין שותפויות במושב (למעט אחת) ואנחנו גם לא רוצים לפתוח בעיות בינינו. הבעיה גדולה יותר כאשר יש שחיקה בהכנסות וברווחיות ואז מתחילים לריב."

מה אתם מציעים לעשות?

- שייתנו לנו מחיר מטרה שאפשר לחיות ממנו, שיהיה כבוד לעבוד ברפת כי אנחנו מעסיקים עוד עובדים במערכת - נהגים, מכוני תערובת, ספקים ועוד.
- שיכבדו את חוק החלב ואפילו יעלו את המחיר כי ההוצאות גדלות כל הזמן.
- לתקוף את שרי הממשלה ולא להיות במגננה - לצאת לקרב של חיינו בכל מקום. תראו מה קרה במפעל פרי גליל, הם הקשיבו לו רק לאחר שסגר את המפעל וכך הוא קיבל 18 מיליון שקל.
- המוסדות שלנו אינם מייצגים את הרפתות הקטנות ולא הסכימו לקבוע מכסת מינימום בחוק החלב.
- אנחנו עבדים של הרפת ואין לנו לאן ללכת.
- להוסיף מכסות חלב לרפתות הקטנות בעדיפות ראשונה.
- לא להתגונן אלא לתקוף כל הזמן ובכל הכלים, מנסים לחסל אותנו ואנחנו יושבים בשקט. ■

ולמד לקח לא לקנות יותר. ערן עובד ללא סיוע של תאילנדי ועושה הכול לבד. נכון, אסור לו להיות חולה וגם לא לנסוע לחופש ולחול'ל (וכאשר זה קורה הוא מגייס את גולן אחיו). כל היום ברפת וחולב שתי חליבות ביום

דיין גרר את התשלום למרכז המזון משוטף 30 לשוטף 90, חייב כ-200 אלף שקל כי הוא קונה כ-65 אלף שקל בליל. תנובה אף היא מסייעת בהלוואות ובסוף החודש מגדילים את המינוס.

בדקנו במושב את נושא השותפויות והגענו למסקנה שאין כדאיות כלכלית ביצירת שותפות - לכל פרה צריך לתת 20 מ"ר לרביצה, יש להגדיל את בור החליבה, להכניס עובד זר במשרה מלאה ולהשקיע מחדש את כל מה שהשקענו ברפורמה

מדוע אתם לא נכנסים לענף הפיטום שלאורך זמן משאיר תרומה חיובית?

"הבעיה הגדולה היא בתזרים המזומנים - עד שמוכרים את העגל הראשון עוברת שנה, לפחות, וצריך לקנות את העגל ולהאכיל אותו בתערובת יקרה ולצערי, אין לנו ההון הדרוש כדי לנשום עמוק את כל התקופה.

אם קשה להתפרנס מהענף, יש חלופה גם לצאת מהענף ולחפש עבודה אחרת, האם זה על הפרק בכלל?

דיין - אני בן 44 ופוחד מהיום שאחרי. היו לי שתי פריצות גב ואם אסגור מה אעשה, מי יקבל אותי לעבודה? השקענו את כל מה שהיה לנו ברפת וכשהייתה רפורמה אמרו לנו שיהיה בסדר וקפצנו למים - הוצאנו את כל מה שהיה לנו וקברנו ברפת. אין לנו פנסייה כי אנחנו צורכים את כל מה שנשאר. ילדה בפעוטון עולה כ-2,200 שקל לחודש ואם יש שני ילדים הסכום כפול ומאיפה לוקחים

חיסכון בהוצאות ההזנה

רפת אלישע לוי במושב פרזון

התמודדות עם קשיי הפרנסה ברפת הקטנה מורכבת מאוד כיוון שרוב ההוצאות הן די קבועות ולרפתן אין מרחב גמישות מספיק וכך גם עם ההכנסות שמוגבלות בגודל המכסה. את המזונות קונים בדרך כלל במרכז המזון, חומרים ושירותים צריך לקנות, עבודה יש לבצע - לבד או עם עזרה, וגם להשקיע בדחוף ובשבר, שלא לדבר על מבנים חדשים. **אלישע לוי** מהמושב פרזון, בשנות החמישים לחייו, מכסת חלב קטנה - 410 אלף ליטר, במכרזה האחרונה קנה כ-50 אלף נוספים, מסתייע בעובד זר וחולב שלוש חליבות ליום. איכות החלב שלו מעולה ואף יותר מכך, אך ההוצאות למרכז המזון יחד עם התשלום לעובד הזר, שחקו את כל היתרה שלו ברפת. וכך עבר לפני שנתיים להזנה עצמית, את החליפה הוא מקבל ממכון תערובת שכן ומשלים עם תחמיץ וחציר מהשדות המשפחתיים.

הבן גיא עובד כשופליסט ב"קומפוסט העמקים" ובכל בוקר, לפני היציאה לעבודה, הוא מכין אוכל לפרות ולעגלות.

אלישע, "כורדי ייקה", מסודר ומאורגן, מקלטר מספר פעמים ביום, מכון החליבה שודרג לפני שנים אחדות והתוצאות המקצועיות שלו יפות למדי.

על משטח מחלוטה מהודקת החמיץ כ-300 טון ירק ביום עבודה אחד. שיעור הפחת נמוך מאוד וכך הוא חוסך כ-8 שקלים לפרה ליום ובהצבר השנתי זה הרבה כסף. הוא נעזר בהדרכה של **שמעון כרמי** מחברת ש.ח. מהנדסים וכל כולו ברפת המשפחתית.

כמו אלישע יש במושב כארבעה רפתנים שמכינים לבד את האוכל, חלקם מחמיצים בבור ואחרים על משטח.

רק לחשוב על פגיעה ושחיקה במחיר החלב כתוצאה מדוח קדמי או מהחלטות האוצר, המכה שתנחת על היצרנים הקטנים בפריפריה תהיה וקשה מאוד ואף ללא תקומה. גם מחיר החלב הנוכחי לקטנים מחייב אותם לעשות מאמצים רבים כדי לחסוך בכל הוצאה אפשרית. ■

משאת ראשונה שופכת ירק על המשטח

אלישע בשדה החיטה לפני הקציר

הירק המהודק מכוסה ומחכה לעונה חדשה

שני שופלים מהדקים שתי וערב